

# UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU

Đorđe RAKOVIĆ\*

## 1. POJAM I KARAKTERISTIKE

Ugovor o doživotnom izdržavanju je ugovor između dvije ugovorne strane, s jedne, davaoca izdržavanja, a sa druge, primaoca izdržavanja.

Ovim ugovorom se davalac izdržavanja obavezuje da drugu ugovornu stranu ili neko treće lice izdržava do kraja života, a primalac izdržavanja se obavezuje se da mu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan dio u nasljeđe. Primalac izdržavanja zadržava pravo raspolaganja stvarima iz ugovora o izdržavanju do svoje smrti, nakon čega te stvari prelaze u svojinu davalaca izdržavanja. Ugovor o doživotnom izdržavanju je ugovor koji je dozvoljen, za razliku od ugovora o nasljeđivanju, koji je zabranjen.

Ugovor o doživotnom izdržavanju se pojavljuje i razvija u srednjovjekovnom pravu u raznim oblicima i na različitim područjima. On je klasifikovan kao feudalnopравни institut i nije unesen u građanske zakone prošlog vijeka.

On je korišten u pravnoj praksi bivših jugoslovenskih republika. Donošenjem Zakona o nasljeđivanju 1955. godine uređeno je pravno regulisanje ovog ugovora.

Doživotno izdržavanje može da nastane na nekoliko načina:<sup>1</sup>

- putem testamenta (legat);
- ustupanjem i raspodjelom imovine za života - sa posebnim modalitetom;
- prema pravnim pravilima građanskog prava u smislu odredaba Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6.aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije;

---

\* Ђорђе Раковић, асистент на Правном факултету Бања Лука

<sup>1</sup> Dr Oliver B. Antić, Nasljedno pravo, Narodna knjiga, Beograd, 1994, str. 257.

- po opštim pravilima imovinskog prava po kome stranke mogu, u granicama javnog poretka, slobodno uređivati svoje obligacione odnose;
- ugovorom o doživotnom izdržavanju regulisanog u našim zakonima o nasljeđivanju.

Predmet ugovora o doživotnom izdržavanju ne mogu biti sva prava i obaveze koje pripadaju primaocu izdržavanja u trenutku smrti, već samo stvari koje su mu pripadale u vrijeme zaključenja ugovora. Po Zakonu o obligacionim odnosima<sup>2</sup> predmet mora da bude moguć, određen i dopušten. Predmet ovog ugovora ne moraju biti samo nepokretne i pokretne stvari, nego i sva imovinska prava, koja nisu vezana za ličnosti ugovornih strana, kao npr. obligaciona prava, autorska pravo, pronalazačko pravo i sl.

Ugovor o doživotnom izdržavanju ima sljedeće karakteristike:

- strogo je formalan i mora biti sačinjen u zakonskoj formi;
- dvostrano je obavezni ugovor, jer njime nastaju prava i obaveze za obje strane;
- teretan jer jedna strana daje određenu naknadu za korist koju prima od druge strane;
- spada u kategoriju ugovora sa dugotrajnim ispunjenjem obaveza;
- ozbiljnost ugovora o doživotnom izdržavanju ogleda se u činjenici da se ovaj ugovor ne može zaključiti putem punomoćnika. Mogu ga zaključiti i lica koja su zakonski obavezna da se međusobno izdržavaju, npr. dijete i roditelj.

### 3. FORMALNOPRAVNI ZAHTJEVI

Da bi ugovor o doživotnom izdržavanju proizvodio pravno dejstvo, moraju se ispuniti sljedeći elementi forme:

- mora biti sačinjen u pismenom obliku, potpisan od strane ugovornih strana;
- mora biti ovjeren od strane suda, stavljanjem potpisa sudije i pečata suda;
- sud je dužan da prilikom ovjere objasni ugovornim stranama smisao ugovora, kao i da ih upozori posljedice ovog ugovora.

Ukoliko ova forma nije poštovana, smatraće se da ugovor o doživotnom izdržavanju nije ni zaključen, odnosi između ugovornih strana

---

<sup>2</sup> Zakon o obligacionom odnosima (član 46-50).

se neće uređivati po pravilima ugovora o doživotnom izdržavanju, već po pravilima o neosnovanom obogaćenju.

Ugovor o doživotnom izdržavanju ima određenih elemenata aleatornosti, s obzirom da u momentu zaključenja ugovora davalac izdržavanja ne zna koliko dugo će primalac izdržavanja biti u životu i koliko dugo će morati davati izdržavanje.

Ovaj ugovor ima apsolutno dejstvo ako davalac izdržavanja svoje pravo upiše u javnoj knjizi. Upisivanjem u javnoj knjizi davalac izdržavanja se obezbjeđuje da ga primalac izdržavanja ne može izigrati prodajom ili poklonom stvari koje su predmet ugovora.

Ako se ugovorom o doživotnom izdržavanju jedna strana obavezuje drugoj da će obaveze iz ugovora ispuniti trećem licu, govorimo o ugovoru u korist trećeg lica.

U praksi se često dešava da ugovorenici žive zajedno i da će davalac izdržavanja čuvati i paziti primaoca izdržavanja. Ovdje ugovorne strane mogu tražiti raskid ugovora ako su se njihovi odnosi toliko poremetili da je zajednički život dalje postao nemoguć. Kada dođe do raskida ugovora, bez obzira da li je do raskida došlo sporazumno ili na zahtjev jedne strane, svaka strana zadržava pravo da od druge strane traži naknadu koja joj pripada po opštim pravilima obligacionog prava.

Kao primalac izdržavanja najčešće se pojavljuje lice kojem je potrebna pomoć, kao na primjer starije lice, lice bez djece, samohrano lice.

U slučaju kada prvo umre primalac izdržavanja, ne javljaju se posebni problemi, već stvari iz ugovora prelaze u svojinu davaoca izdržavanja.

Međutim, može se desiti da prvo umre davalac izdržavanja i u tom slučaju se u obzir uzimaju njihovi lični odnosi i ugovor se produžava ako su saglasne obadvije ugovorne strane. Kada se kao nasljednici davaoca izdržavanja pojavljuju bračni drug i njegovi potomci, tada na njih prelaze obaveze umrlog davaoca izdržavanja, ako su oni saglasni.

Saglasnost volja je veoma bitna kod zaključivanja ugovora o doživotnom izdržavanju i uslov je da bi ugovor bio pravno valjan. Mora se znati šta je obaveza jedne, a šta druge ugovorne strane.

Obaveze primaoca izdržavanja su da primi izdržavanje kako je to već ugovoreno.

Obaveze davaoca izdržavanja bile bi:<sup>3</sup>

- davanje stana davaocu izdržavanja (ako je tako ugovoreno),

---

<sup>3</sup> Prof. dr Radosav Momčilović, prof. dr Milorad Živanović: Nasledno pravo, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd-Banjaluka, 2003, str. 207.

- davanje hrane, pića i sl.,
- zadovoljenje ličnih i drugih potreba primaoca (izlasci, davanje džeparca i sl.),
- njega, liječenje i rehabilitacija u slučaju bolesti,
- sahrana poslije smrti primaoca izdržavanja prema odredbama ugovora (obično se ugovara sahrana prema mjesnim običajima).

Primalac izdržavanja mora biti fizičko punoljetno lice, koje je poslovno sposobno.

Davalac izdržavanja može biti i fizičko i pravno lice, pa se tako kao davalac izdržavanja može pojaviti i neka ustanova koja se brine o starim i oboljelim licima.

#### **4. PRESTANAK UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU**

Ugovor o doživotnom izdržavanju može prestati i iz sljedećih razloga:

- usljed smrti primaoca izdržavanja,
- sporazumnim raskidom ugovora i nakon što je počelo njegovo izvršenje,
- ako jedna strana ne izvršava svoje obaveze, pa druga strana traži raskid ugovora,
- ako se zdravstveno stanje primaoca izdržavanja pogorša da mu je potrebna dodatna njega može doći do raskida zbog promijenjenih okolnosti.

U zakonima o nasljeđivanju Republike Srpske davalac izdržavanja ne odgovara za dugove primaoca izdržavanja nakon njegove smrti. Međutim, ugovorom je moguće precizirati da davalac izdržavanja odgovara za dugove koji postoje u trenutku zaključenja ugovora. U tom slučaju davalac izdržavanja odgovara za dugove primaoca izdržavanja ukoliko je nepokretnost iz predmeta ugovora bila pod hipotekom.

Zakonom o obligacionim odnosima definiše<sup>4</sup> se da je moguće da davalac i primalac izdržavanja ugovore i preuzimanje duga, za šta će biti potreban pristanak povjerioca primaoca izdržavanja.

Kada davalac izdržavanja zaključi ugovor sa povjeriocem primaoca izdržavanja u smislu da će ispuniti njegovo potraživanje, radi se o pristupanju dugu.

---

<sup>4</sup> U članu 446 Zakona o obligacionim odnosima.

Česta je pojava da se ugovor o doživotnom izdržavanju zaključuje radi sticanja stanarskog prava. U teškim uslovima za dobijanje stana, logično je da treba omogućiti da se na ovakav način stekne status nosioca stanarskog prava.

Imovina koja je predmet ugovora o doživotnom izdržavanju ne spada u zaostavštinu ostavioca. Matičar je dužan da prilikom sastavljanja smrtovnice utvrdi da li je umrli ostavio ugovor o doživotnom izdržavanju, a u slučaju da on to ne uradi, uradiće sud u toku ostavinske rasprave. Ako sud utvrdi da je umrli zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju, donosi se rješenje da se na raspravlja o zaostavštini, te će na osnovu tog rješenja davalac izdržavanja na sebe prenijeti nepokretnosti.

Sud raspravlja pitanje imovine u ostavinskom postupku samo onda kada sva imovina nije predmet ugovora o doživotnom izdržavanju.

Ugovor o doživotnom izdržavanju ne prestaje u slučaju kada su primaoci izdržavanja bili braćni drugovi, pa je jedan od njih umro.

Ugovor o doživotnom izdržavanju je rušljiv kada ga zaključi ograničeno sposobna strana i kada je pri zaključenju bilo mana u pogledu volje ugovornih strana.

Ugovor o doživotnom izdržavanju<sup>5</sup> praktičan primjer:

Zaključen na dan 25. maja 1996. godine između O.S. iz B. Ulica Kraljevića Marka broj 10, kao primaoca izdržavanja, sa jedne strane, i A.B. iz B. Ulica Cara Dušana broj 10, kao davaoca izdržavanja, sa druge strane, o sljedećem:

## I

Davalac izdržavanja, A.B. iz B... se obavezuje da živi u zajednici sa primaocem izdržavanja, da ga izdržava, da se brine o obezbjeđivanju hrane, odjeće i obuće i da mu pruža odgovarajuću njegu u bolesti i starosti, da snosi troškove njegovog liječenja, kao i da snosi davanja za njegove svakodnevne uobičajene potrebe. Posebno se obavezuje da ga poslije smrti o svom trošku sahrani i izdaje podušja po mjesnim običajima.

## II

Primalac izdržavanja, O.S. iz B... se obavezuje da će živjeti u zajednici sa davaocem izdržavanja i da će mu za primljeno izdržavanje,

---

<sup>5</sup> Prof. dr Radosav Momčilović, Prof. dr Milorad Živanović: Nasledno pravo, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd-Banja Luka, 2003, str. 328-329.

ostaviti u svojini nakon svoje smrti, dvosoban stan u ulici Kraljevića Marka broj 10 u B..., stan broj 5 u površini od 60 m2 upisan u zk. ul. br. 2178 KO... na njegovo ime kao vlasnika.

### III

Ugovarači saglasno izjavljuju da će svoje obaveze iz ovog ugovora ispunjavati korektno i u potpunosti, a priznaju da im je od strane nadležnog sudije, koji je izvršio ovjeru ovog ugovora, ukazano na pravne posljedice njegovog zaključivanja, posebno da imovina obuhvaćena ovim ugovorom ne ulazi u zaostavštinu primaoca izdržavanja, niti se iz iste mogu namiriti njegovi nužni nasljednici.

### Ugovarači

Primalac izdržavanja: Davalac izdržavanja:  
O.S. I.k. 395 MUP B.s.r. A.B. I.k. 2458 MUP B. s.r.

OPŠTINSKI SUD u B.... sudija I.K. tvrdi: da je nakon izvršene identifikacije ugovarača, na osnovu ličnih karti, sa njima obavljen razgovor i ukazano na pravne posljedice i značaj zaključivanja ugovora o doživotnom izdržavanju, tekst ugovora je pročitao i posebno primalac izdržavanja upozoren da imovina koja je obuhvaćena ovim ugovorom ne ulazi u njegovu zaostavštinu i da se njome ne mogu namiriti nužni nasljednici. Ugovaračima je ukazano i na mogućnost raskida ovog ugovora odnosno njegovog poništaja, u skladu sa odredbama iz člana 201 do 203 Zakona o nasljeđivanju. Iz razgovora sa primaocem izdržavanja sudija se uvjerio da je isti shvatio značaj ovog ugovora i da je bio sposoban za njegovo zaključivanje.

Nakon ovoga, ugovarači su svojeručno potpisali ugovor i isti je ovjeren od strane suda pod R. br. 950/96 na dan 26. maja 1996. godine.

### Ovjeravaju

Zapisničar, Sudija,  
M.N. s.r. I.K. s.r.